

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ХОРТИЦЬКА
НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА АКАДЕМІЯ»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Факультет спеціальної освіти та соціально-гуманітарних наук
Кафедра психології та соціальної роботи

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему «ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ
ПЕДАГОГІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ РОБОТИ З
ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ»

Виконала студентка: 2 курсу
освітньо-професійна програма Соціальна педагогіка
спеціальність 231 Соціальна робота
(шифр і назва спеціальності)

Л. М. Поліщук
(ініціали та прізвище)

Керівник доцент кафедри психології та соціальної роботи,
к. пед. н., доцент Сташук О. О.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент перший проректор МДПУ імені Богдана
Хмельницького, д. соціол. н.,
професор Глебова Н. І.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота магістра «Підготовка майбутніх соціальних педагогів до впровадження технологій роботи з внутрішньо переміщеними особами»: 94 с., 2 табл., 69 джерел, 2 додатки.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів.

Предмет дослідження – формування професійної готовності майбутніх соціальних педагогів до впровадження технологій роботи з внутрішньо переміщеними особами.

Мета дослідження – теоретично дослідити та експериментально перевірити програму підготовки майбутніх соціальних педагогів до впровадження технологій роботи з внутрішньо переміщеними особами.

Методи дослідження – (теоретичні) аналіз наукової та навчально-методичної літератури, систематизація та узагальнення отриманих результатів; (емпіричні) експеримент, анкетування, опитування, тестування, а також математичні методи обробки результатів.

У роботі вивчені теоретичні засади формування готовності майбутніх соціальних педагогів до впровадження технологій роботи з ВПО: феномен професійної підготовки, актуальний стан професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до впровадження технологій роботи з ВПО. Доведено результативність експериментальної програми, спрямованої на підготовку майбутніх соціальних педагогів до роботи з ВПО.

Результати дослідження пройшли апробацію на трьох науково-практичних конференціях та опубліковані у збірках матеріалів [33], [34], [35].

СОЦІАЛЬНІ ПЕДАГОГИ, ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА, ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ, ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНІ ОСОБИ

ВСТУП

Актуальність проблеми зумовлена тим, що внаслідок війни в Україні значно кількісно збільшилася така група клієнтів соціальної роботи як внутрішньо переміщені особи, ефективні технології роботи з якою ще в соціальній роботі не напрацьовані.

Вимушене переміщення жителів окремих регіонів України, у зв'язку із військовими діями на цих територіях, визначило проблеми, які порушили нормальну життєдіяльність людей. Особливої уваги суспільства, а також кваліфікованої соціальної допомоги потребують вразливі верстви населення (особи з інвалідністю, люди похилого віку, діти, жінки, особи із тяжкими захворюваннями тощо), яким необхідна якісна та ефективна соціальна робота, що сприятиме подоланню проблем соціальнопсихологічного характеру, підвищенню якості життя та активізації внутрішнього потенціалу людини. Внутрішньо переміщені особи відчувають потребу в матеріальній, фінансовій, соціально-педагогічній і психологічній допомозі. Ці потреби зумовлені різними факторами, зокрема, негативним впливом стресу, пов'язаним із військовими діями, позбавленням домівки, відсутністю стабільності, втратою годувальників, друзів, батьків, позбавленням турботи близьких тощо [23]. Тому можна впевнено говорити про те, що спектр проблем внутрішньо переміщених осіб є комплексним і включає політичні, соціальні та психологічні аспекти, що потребує комплексної соціально-педагогічної роботи та особливих засобів для її вирішення. Проте, арсенал засобів соціальної роботи перебуває у стані постійного нарощення, що зумовлює потребу у вивченні нових успішних вітчизняних та зарубіжних практик. У світлі цього виокремлюється інтерес системи соціальної роботи до технологій, які дозволяють охоплювати якісними соціальними послугами велику кількість клієнтів цієї групи.

Проблема технологій соціальної роботи з внутрішньо переміщеними особами є предметом багатьох зарубіжних та вітчизняних наукових досліджень. Зокрема, О. Балакірева [1], Р. Вайнола [7], І. Григоренко [9], І. Демченко [11],

А. Капська [18], Т. Кульчицький [22], О. Малиновська [23], М. Малиха [24], І. Мельник [26], Ю. Муромцева [29], О. Перепилюкова [31], Т. Семигіна [41], Muncy S. [55], E. Mooney [57], M. Nikolajchuk [58], I. Trubavina [68] в своїх роботах приділяли увагу питанням проблематики соціальної роботи із ВПО, еволюції та диференціації ключових понять, інноваційним практикам роботи із внутрішньо переміщеними особами. Ці та інші вчені, як теоретики, так і практики зробили вагомий внесок у розвиток досліджуваної нами проблеми. Проте у теорії та практиці вітчизняної соціальної роботи проблема пошуку успішних технологій роботи з внутрішньо переміщеними особами продовжує залишатися недостатньо вивченою та потребує подальшої уваги дослідників.

Актуальність зачепленої нами проблеми зумовила вибір теми магістерського дослідження у такій редакції: **«Підготовка майбутніх соціальних педагогів до впровадження технологій роботи з внутрішньо переміщеними особами»**.

Об'єкт дослідження: професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів.

Предмет дослідження: формування професійної готовності майбутніх соціальних педагогів до впровадження технологій роботи з внутрішньо переміщеними особами.

Мета дослідження: теоретично дослідити та експериментально перевірити програму підготовки майбутніх соціальних педагогів до впровадження технологій роботи з внутрішньо переміщеними особами.

Завдання дослідження:

1. Здійснити аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми формування професійної готовності майбутніх соціальних педагогів до впровадження технологій роботи з внутрішньо переміщеними особами.

2. Дослідити актуальний стан сформованості професійної готовності майбутніх соціальних педагогів до впровадження технологій роботи з внутрішньо переміщеними особами.

3. Розробити програму формування професійної готовності майбутніх соціальних педагогів до впровадження технологій роботи з внутрішньо переміщеними особами.

4. Експериментально перевірити ефективність програми формування професійної готовності майбутніх соціальних педагогів до впровадження технологій роботи з внутрішньо переміщеними особами.

Методи дослідження: (теоретичні) аналіз наукової та навчально-методичної літератури, систематизація та узагальнення отриманих результатів; (емпіричні) експеримент, анкетування, опитування, а також математичні методи обробки результатів.

Експериментальна база. Базою дослідження було обрано Хортицьку національну академію (м. Запоріжжя).

Практичне значення нашого дослідження полягає у розробці програми формування професійної готовності майбутніх соціальних педагогів до впровадження технологій роботи з внутрішньо переміщеними особами.

Апробація результатів дослідження відбулася на трьох науково-практичних конференціях:

– IV Міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу», Хортицька національна академія, м. Запоріжжя (13-14 квітня 2023 р.);

– V Міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу», Хортицька національна академія, м. Запоріжжя (18 квітня 2024 року);

– Міжнародній науково-практичній конференції «Освіта сьогодення: життєтворчість як основа національного відродження та єдності (до 30-річчя заснування наукової школи педагогіки та психології життєтворчості особистості, 75-річчя з дня народження Івана Гнатовича Єрмакова та 100-річчя з дня

народження Лідії Василівни Сохань»), Хортицька національна академія, м. Запоріжжя (17 жовтня 2024 року).

Публікації. Результати дослідження висвітлено у 3 публікаціях – у матеріалах науково-практичних конференцій.

1. Поліщук Л. Аустріч-технології в соціальній роботі (огляд зарубіжного досвіду). *Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу* : збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (м. Запоріжжя, 13-14 квітня 2023 р.) / за заг. ред. В. В. Нечипоренко. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2023. С. 446–450.

2. Поліщук Л. М. Порядок використання аустріч-технологій для надання соціальних послуг внутрішньо переміщеним особам. *Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу* : збірник тез доповідей V міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (м. Запоріжжя, 16-17 квітня 2024 р.) / за заг. ред. В. В. Нечипоренко. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2024. С. 582–587.

3. Поліщук Л. М. Оцінка використання аустріч-технологій в системі надання соціальних послуг внутрішньо переміщеним особам. *Освіта сьогодні: життєтворчість як основа національного відродження та єдності* : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 17 жовтня 2024 р.) / за заг. ред. В. В. Нечипоренко. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2024. С. 582–587.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (69 позицій, з них – 19 іноземною мовою), 2 таблиць, 4 додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи магістра – 94 сторінок, з них основного тексту – 63 сторінки.

ВИСНОВКИ

1. Процес професійної підготовки майбутнього фахівця є неперервним, керованим та спрямованим на набуття здобувачем суб'єктивного досвіду професійної діяльності. Одним з результатів цього процесу є розвиток у майбутнього фахівця професійної компетентності, яка забезпечить успішність його праці відповідно до соціальних запитів та актуальних вимог сучасного ринку праці.

Під терміном «Підготовка майбутніх соціальних педагогів до впровадження технологій роботи з внутрішньо переміщеними особами» розуміємо спеціально організований освітній процес в умовах закладу вищої освіти, спрямований на формування у майбутніх соціальних педагогів необхідного рівня підготовки до впровадження технологій роботи з внутрішньо переміщеними особами. Така підготовка є неперервним психолого-педагогічним феноменом, який можна представити як синергетичну систему науково обґрунтованих дій і заходів у освітньому процесі ЗВО.

2. Для визначення стану підготовленості майбутніх соціальних педагогів до впровадження технологій роботи з ВПО нами було проведене діагностичне дослідження. Опитування проводилося серед студентів спеціальності 231 Соціальна робота, у 2024 році. Всього в опитуванні взяли участь 16 респондентів. Базою дослідження стала Хортицька національна академія (м. Запоріжжя). Дослідження було спрямоване на з'ясування (1) обізнаності у технологіях соціальної роботи з ВПО (2) професійної спрямованості та (3) інформаційної мобільності щодо проблематики соціальної роботи з ВПО.

Узагальнений аналіз результатів діагностики за означеними показниками виявив такі основні характеристики поточного стану сформованості готовності майбутніх соціальних педагогів до впровадження технологій роботи з ВПО, як: (1) позитивне ставлення до професії соціального працівника, (2) нерівномірну фахову зацікавленість у роботі з ВПО, (3) переважно середній рівень обізнаності у технологіях роботи з ВПО, (4) значний розрив між теоретичними знаннями та

практичними навиками, (5) вибірковий характер інформаційної мобільності студентів у питанні роботи з ВПО, (6) низький рівень організації навчальної інформації, (7) високу потребу у додатковій фаховій підтримці.

3. У процесі дослідно-експериментальної роботи було розроблено і успішно впроваджено програму навчальних вебінарів з підготовки майбутніх соціальних педагогів до впровадження технологій роботи з ВПО. Зміст навчального курсу побудований за двома модулями, які розкривають основи організації роботи з внутрішньо переміщеними особами та особливості використання загальних та спеціальних технологій.

4. Порівняння результатів констатувального та контрольного зрізів виявило у експериментальній групі виразнішу позитивну динаміку змін кількісних даних за показниками обізнаності студентів у технологіях роботи з ВПО та професійної спрямованості студентів на роботу з ВПО та незначну позитивну динаміку за показником інформаційної мобільності щодо технологій роботи з ВПО. Оскільки в контрольній групі значних зрушень не відбулося, то це вказує на впливовість розробленої та впровадженої нами програми навчальних вебінарів «Технології роботи соціальних педагогів з ВПО».

Отже, мета магістерського дослідження досягнута, завдання, поставлені на початку роботи реалізовані. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів обраної проблеми. Доцільним є продовження дослідження актуалізованої проблеми у ракурсі вивчення зарубіжного досвіду її вирішення.